

Posel do Parlamentu Europejskiego

Przewodniczący Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Jakie europejskie rolnictwo po 2020 r.

Ponad pół wieku Wspólnej Polityki Rolnej to historia sukcesu. Europa zapewniła sobie bezpieczeństwo żywnościowe, podniosła poziom dochodów i życia rolników, dbała o walory przyrodnicze i sieć osadniczą terenów wiejskich. To jednak zarazem pół wieku trudnych negocjacji i sporów o kształt wsparcia wsi i rolnictwa. Dziś UE dojrzeła do kolejnej zmiany WPR. Projekt jej przyszłego budżetu przedstawiła Komisja Europejska (KE). Nie są to gotowe rozwiązania, lecz punkt wyjścia do dyskusji, która aktualnie się odbywa. Obecnie trwają już prace nad propozycjami legislacyjnymi, które zawierają konkretne rozwiązania przedstawione przez KE. Zapewne wiele z nich wejdzie w życie, toteż polscy rolnicy muszą poznać je już dziś, by planować przyszłość swoich gospodarstw.

Unijne finanse skromniejsze

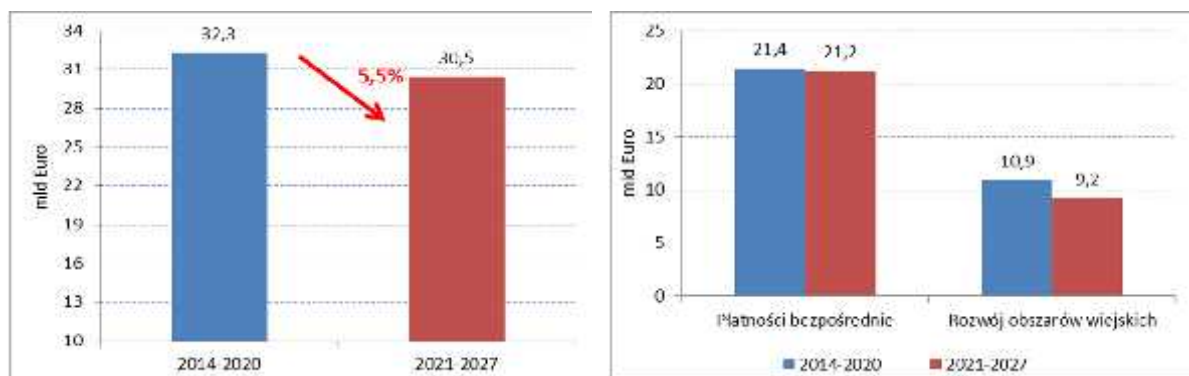
Wyjście Wielkiej Brytanii z UE oznacza istotny uszczerbek dla wspólnego budżetu rządu 12 mld euro rocznie. Konieczne jest finansowanie nowych wyzwań, przed którymi stoi dziś UE. Stąd więcej środków ma być przeznaczonych na migracje i ochronę granic, obronność, adaptację do zmian klimatu czy walkę z bezrobociem wśród młodych ludzi. Zwiększone będą też fundusze na pobudzanie innowacyjności w unijnej gospodarce. To oznacza, że pieniędzy na WPR będzie mniej, ale będą też inaczej dzielone. W projekcie na lata 2021-2027 udział wydatków na rolnictwo w budżecie unijnym obniży się do 29% i wyniesie około 365 mld euro. Zmniejszenie funduszy może nasilić niekorzystne tendencje w rolnictwie. Już dziś dochody rolników wynoszą 50% średniej w innych zawodach, a połowę ich dochodów stanowią dopłaty bezpośrednie. Co więcej, nasila się destabilizacja na rynkach rolnych czego przykładem jest sytuacja na rynku owoców miękkich, a rosyjskie embargo na eksport żywności zostało przedłużone do co najmniej 2019 r. Zmniejsza się też liczba rolników. Tylko co dziesiąty mieszkańców polskiej wsi czerpie gros swoich dochodów z pracy na roli. Dopłaty obszarowe, ustawa o ziemi znacznie zahamowały jej obrót. Coraz częściej ludzie chcą być właścicielami ziemi, ale nie chcą na niej pracować.

Co czeka polskich rolników?

Wszystko wskazuje na to, że na polską wieś trafi mniej pieniędzy niż do tej pory. Przedwyborcze obietnice PiS o zwiększeniu dopłat bezpośrednich, a nawet ich podwojeniu były tylko obietnicą wyborczą, a obecna słaba pozycja Polski w UE nie rokuje nadziei na jakikolwiek wzrost funduszy. Dla polskich rolników na płatności bezpośrednie będzie przeznaczonych 21,2 mld euro, czyli o 1% mniej niż w obecnej perspektywie finansowej. Z kolei w II filarze dla Polski przewidziano 9,2 mld euro, w porównaniu do 10,9 mld euro obecnie, czyli o 15% mniej. Zmieniają się też zasady przesunięcia środków z II do I filaru. Będzie można przenieść najwyżej 15%, gdy teraz jest to 25%. Nie przewiduje się pełnego wyrównania dopłat do jednego poziomu w całej UE. Zaproponowano stopniowe ich podniesienie głównie w krajach, które do tej pory miały najniższy poziom płatności. Polska na tym nie skorzysta, bo już osiąga poziom 90% średniej unijnej.

Środki finansowe dla Polski w ramach WPR oraz koperty finansowe na płatności bezpośrednie i rozwój obszarów wiejskich w latach 2014-2020 oraz 2021-2027

w cenach bieżących

Źródło: KE

Więcej pieniędzy dla małych gospodarstw oraz wsparcie dla obszarów wiejskich

Wspólna Polityka Rolna nadal w znaczący sposób wspierać będzie gospodarstwa małe i średnie. Założeniem jest jednak, by pieniądze trafiały tam, gdzie rzeczywiście odbywa się produkcja rolna, z której właściciele czerpią znaczącą część swoich dochodów. Planowane są cięcia dopłat dla gospodarstw wielkoobszarowych. Płatności dla nich będą ograniczane po przekroczeniu poziomu 60 tys. euro rocznie na gospodarstwo. Maksymalna kwota płatności na gospodarstwo nie będzie mogła przekroczyć 100 tys. euro rocznie. Ponadto zostanie wprowadzona możliwość wyboru przez drobnych producentów rolnych wsparcia w postaci płatności ryczałtowych, zastępujących wszystkie inne

płatności. Wysokość ryczałtu ustalą kraje członkowskie. To rozwiązanie powinno ograniczyć biurokrację. W polskich realiach ratunkiem dla małych gospodarstw jest możliwość uzyskania dodatkowych dochodów spoza rolnictwa. Warunkiem jest tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich, czyli ich wielofunkcyjność.

Obszary wiejskie bez wątpienia wymagać będą jednak dalszej aktywizacji i rozwiązywania problemów wynikających z przestarzałych struktur społeczno-gospodarczych, które tworzą główne bariery rozwojowe (bezrobocie, zaniechania w sferze infrastruktury społecznej i technicznej). Potrzebna jest większa współpraca na linii wieś-miasto, aby zapewnić szybsze wyrównywanie dysproporcji rozwojowych na obszarach wiejskich. Tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem, budowa nowoczesnej infrastruktury społeczno-technicznej, nie będą możliwe bez aktywnej współpracy wszystkich partnerów zaangażowanych w proces rozwoju obszarów wiejskich. Dlatego program Leader w kolejnej perspektywie na lata 2021-2027, będzie nadal odgrywał znaczenie w dalszej aktywizacji mieszkańców wsi w zakresie przedsiębiorczości, działań na rzecz budowania kapitału ludzkiego oraz społecznego (współpraca, postawy obywatelskie, świadomość ekologiczna).

Unia stawia na młodych

Europejska wieś starzeje się. Już dziś w wielu krajach brakuje następców. Wciąż trwa odpływ ludności z terenów wiejskich. By powstrzymać te procesy, państwa członkowskie będą zobowiązane do przekazywania 2% kwoty płatności bezpośrednich na zwiększanie dopłat dla młodych rolników. Dodatkowo, środki na rozpoczęcie działalności rolniczej mogą zostać zwiększone do 100 tys. euro, ale będzie to decyzja naszego rządu. Za niezbędne uznaje się wprowadzanie innowacji na wsi, toteż wspierana będzie wymiana wiedzy, rozwój badań naukowych, usług doradczych i cyfryzacja w rolnictwie.

Kierunek – ekologia i środowisko

Jednym z ważnych elementów WPR jest zwiększanie nakładów na ochronę środowiska i bardziej rygorystyczne egzekwowanie wymagań technologicznych w rolnictwie. Dopłaty bezpośrednie będą przyznawane przy spełnieniu zasad dotyczących ochrony środowiska, zdrowia i dobrostanu zwierząt. Dodatkowo, kraje członkowskie w ramach I filaru będą musiały stworzyć ekoprogram. Rolnicy będą dobrowolnie deklarowali udział w nim, a w zamian za dodatkowe działania na rzecz środowiska i klimatu uzyskają uzupełniające płatności, co zostanie ustalone w ramach tzw. planu strategicznego przygotowanego na szczeblu

krajowym. Szacuje się, że 30% budżetu WPR będzie w ten lub inny sposób służyło ochronie środowiska i niwelowaniu skutków zmian klimatu.

Zróżnicowanie regionalne

Zróżnicowanie państw członkowskich, regionów, a także samego rolnictwa w UE, powoduje, że sektor rolnictwa wymaga wsparcia nie tylko ze strony obydwu filarów WPR, ale też innych polityk np. polityki spójności, której jednym z celów jest wyrównywanie szans rozwojowych obszarów słabiej rozwiniętych. Zaproponowane przez KE nowe rozwiązania w większym stopniu niż do tej pory będą dostosowane do specyfiki poszczególnych krajów i ich regionów. Europejskie rolnictwo to zarówno kilkusethektarowe gospodarstwa, jak i małe, kilkuhektarowe. Dlatego każde z państw członkowskich będzie określało swoje cele strategiczne dla obu filarów, wskazując co chce osiągnąć w sferze gospodarczej, ekologicznej i społecznej. To pozwoli uwzględnić ich najpilniejsze potrzeby. Władze Unii chcą, by to kraje członkowskie odgrywały coraz większą rolę we wdrażaniu Wspólnej Polityki Rolnej. To one, a nie Bruksela, będą decydować, jakie będzie ich rolnictwo i jak się będzie rozwijało. Dlatego regionalna polityka rolna powinna uwzględniać potrzeby i szanse rozwojowe różnych beneficjentów pomocy we wszystkich krajach członkowskich, w których stosowane instrumenty w ramach wspólnotowej polityki rolnej będą skuteczniej wspierać dalszą poprawę dochodowości gospodarstw rolnych i ich konkurencyjności na jednolitym rynku.

DR CZESŁAW SIEKIERSKI

Posel do Parlamentu Europejskiego

Przewodniczący Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Wszelkie zapytania związane z reformą Wspólnej Polityki Rolnej prosimy kierować pod adres:

Zespół Analityczny Polityki Rolnej

przy Przewodniczącym Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi Parlamentu Europejskiego

Ul. Świętokrzyska 20 pok. 202

00-002 Warszawa

e-mail: zespolanalizacyjny@gmail.com